

Co-funded by the
Europe for Citizens Programme
of the European Union

Projekt „SVEDOČANSTVO - ISTINA ILI POLITIKA: Koncept svedočenja u komemoraciji jugoslovenskih ratova” realizovan 2016-18. godine bavio se načinima razmišljanja o jugoslovenskim ratovima i sprovođenjem i korišćenjem svedočanstva o njima u regionu.

Partneri projekta bili su Centar za kulturnu dekontaminaciju iz Beograda, Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu, Institut za filozofiju i društvenu teoriju iz Beograda, Učitelj neznanica i njegovi komiteti iz Beograda, Historijski muzej Bosne i Hercegovine iz Sarajeva, Muzej savremene umetnosti iz Beograda, Boem iz Beča (Austrija), Osservatorio Balcani e Caucaso Transeuropa (OBCT Transeuropa) iz Rovereta (Italija), Centar za kulturnu i socijalnu popravku iz Banja Luke i Leibniz-Institut für Ost- und Südosteuropaforschung (IOS) iz Regensburga (Nemačka).

Danas prenosi nekoliko članaka nastalih u ovom projektu. Program u celini, biografije učesnika i apstrakte možete videti na sajtu projekta: <http://svedocanstvo-imenovatoratom.org/rs/konferencija>

Dokica Jovanović,
Filozofski fakultet,
Odeljenje za sociologiju,
Univerzitet u Beogradu

Komemorativno kao ideologija (2)

Danas, sa promenom ideološke paradigme, uspostavljena je nova ideološkopoliturna hegemonija (Antonio Gramsci). Dakle, uznose se nacionalizam (sa jakim šovenskim i klerikalnim primesama) kao vrhovna ideologija; pseudoliberalno i kapitalističko naspram klasnog; kolaboracija naspram oslobodilačkog partizanskog pokreta... O tome je, pre više od deset godina, Todor Kuljić (*Kritička kultura sećanja*) zapisao: „Godina 2005. bila je u svetu godina solidarnih savezničkih antifasističkih jubileja i podsećanja na žrtve fašizma. U procesu ujedinjenja Evropa traži zajedničke praznike i do-teruje sećanja. Tome nasuprot na zapadnom Balkanu aktivan je građanski rat sećanja. Vladajuće elite novih mladih država preko praznika i komemoracija učvršćuju suverenitet, ističu vlastite žrtve i tuđa nedela i sračunato bude nove konfliktne emocije.“ Malo dalje Kuljić ukazuje i na deficit komemorativne kulture: „Odmah treba reći da je teško verovati da će šokantna ogoljenost zločina izmeniti sećanje na poslednji građanski rat. Problem je složeniji nego što izgleda. Deo javnosti se zgražava, deo preko grafita odobrava zločin, a deo je verovatno ravnodušan. Važnije od kolebljivog javnog mnjenja je to da pomenute slike ne mogu uzdrmati niti izmeniti *dubinske strukture domaće kulture sećanja* (kurziv – moj)“.

Iako nikakav „komunistički režim“, kao realni poredak, nikada i nigde nije srušen, jer, naprosto, nije bilo niti jedne komunističke države, socijalistička prošlost se naziva komunističkom prošlošću. Krenemo li za značenjem pojma komunizam nailazimo na značenja u latinskom jeziku koja upućuju na to da se u osnovi pojma komunizam nalazi razumevanje ljudske zajednice

[ekonomska, teritorijalna, državna]; opština); *communitas* (zajedništvo, odnos zajedništva; društvenost [u ophođenju], društveno osećanje)... (prema Branislav Grujić, *Rečnik latinsko – srpskohrvatski*). U prilog ovome stoji i to da je, u izvornom smislu, hrišćanstvo (i ne samo hrišćanstvo) nastalo kao ostvarenje egalitarnih vrednosti. Evo nekoliko važnih izvoda iz Biblije. U *Novom zavetu*, opis načina života rane hrišćanske zajednice u Jerusalimu daje sliku zajednice koja je uređena prema komunističkim načelima, gde je ostvareno načelo: „od svakoga prema mogućno-

Iako nikakav „komunistički režim“, kao realni poredak, nikada i nigde nije srušen, jer, naprosto, nije bilo niti jedne komunističke države, socijalistička prošlost se naziva komunističkom prošlošću. Krenemo li za značenjem pojma komunizam nailazimo na značenja u latinskom jeziku koja upućuju na to da se u osnovi pojma komunizam nalazi razumevanje ljudske zajednice

stima, svakome prema potreba-ma“. Na jednom mestu u *Novom zavetu* naići ćemo na tvrdnju da je najvažnija vrednost solidarnost i da ljudi treba da ravnopravno dele zajednički imetak. Pre svih levičara *Novi zavet* afirmiše komunističku utopiju. Pogledajmo: „Reče mu Isus: ako hoćeš savršen da budeš, idi prodaj sve što imaš i podaj siromasima; i imaćeš blago na nebu; pa hajde za mnom.“ (*Sveto Jevanđelje po Mateju*, 19:21) „A kad ću mladić riječ, otide žalostan; jer bijaše vrlo bogat“ (*Sveto Jevanđelje po Mateju*, 19:22) „A Isus reče učenicima svojim: zaista vam kažem da je teško bogatome ući u car-

stvo nebesko“. (*Sveto Jevanđelje po Mateju*, 19:23) „I još vam kažem: lakše kamili proći kroz iglene uši negoli bogatome ući u carstvo Božije.“ (*Sveto Jevanđelje po Mateju*, 19:24) „A svi koji vjerovali bijahu zajedno, i imahu sve zajedno.“ (*Djela svetih apostola*, 2:44) „I tečevinu i imanja prodavahu i razdavahu svima kao što ko trebaše.“ (*Djela svetih apostola*, 2:45) „A u naroda koji vjerova bješe jedno srce i jedna duša; i nijedan ne govoraše za imanje svoje da je njegovo, nego im sve bješe zajedničko.“ (*Djela svetih apostola*, 4:32) „Jer nijedan među njima ne bješe siromašan, jer koliko ih god bijaše koji imadijahu njive ili kuće, prodavahu i donošahu novce što uzimahu za to.“ (*Djela svetih apostola*, 4:34) „I metažu pred noge apostolima; i davaše se svakome kao što ko trebaše.“ (*Djela svetih apostola*, 4:35) Dalje: Ananija i njegova žena Safira su pokušali, pošto su prodali njivu, da jedan deo novaca sklone samo za sebe, krijući ga, tako, od zajednice. No, Petar je prozreo njihov naum, a Duh Sveti ih je kaznio smrtnom kaznom (*Djela svetih apostola*, 5:1-10). I zato „uđe veliki strah u svu crkvu i u sve koji čuše ovo.“ (*Djela svetih apostola*, 5:11). Milan Vu-komanović upućuje na egalitarnost ranohrišćanskih zajednica: „U jevanđeljima se, najzad, u skladu s tim ranim kodeksom ponašanja, preziralo bogatstvo i privatno vlasništvo. Priča o bogatom mladiću koji nije dostojan carstva božjeg (Mk 10.17-31) dobro ilustruje shva-tanje po kome je odricanje od vlasništva neophodan uslov da se pristupi Isusovoj zajednici. Ili: „Ne brinite se dušom svojom šta ćete jesti; ni tijelom u što ćete se obući: duša je pretežnija od jela i tijela od odijela. Pogledajte gavrane kako ne siju, ni žanju, koji nemaju podruma ni žitnica, i Bog ih hrani: a koliko ste vi pretežniji od ptica? (Lk 12.22-24). Ove Isusove reči ne treba ublažavati ili alegorijski tumačiti, jer one su, nesumnjivo, u najranijim hrišćanskim zajednicama, vrlo ozbiljno i doslovno shvatene, sprovedene u delo“ (*Isus Nazorej: religijski, društveni politički milje Isusovog pokreta*). **Nastavlja se**

Koliko ste pristojni prema bližnjima?

Tekst: Ivana Nikolić

Da li se u socijalnim interakcijama sa bliskim ljudima „hvala“ podrazumeva pa se zato i ne izgovara? Koliko se često zahvalite majci kada vam pričuva decu ili najboljoj drugarici kada vam pozajmi haljinu? Biće da su ova pitanja mučila i međunarodni tim istraživača na čelu sa Sajmonom Flojdom sa Univerziteta San Francisko de Kvito, u Ekvadoru, koji je u svojoj studiji objavljenoj krajem maja u časopisu Royal Society Open Science istraživao koliko često govornici osam različitih jezika izražavaju zahvalnost u svakodnevnom govoru. Rezultati pokazuju da se govornici poljskog, ruskog, engleskog, italijanskog, laoskog i jezika sivu kojim se govori u jednom delu Gane, čapala kojim govori jedno pleme u Ekvadoru, i murinpatkog koji je jezik australskih Aboridžina, najmanje zahvaljuju svojim najbližima. Flojdom tim je pronašao dobrovoljce sa pet kontinenata i uz saglasnost instalirao mikrofone u njihovim kućama i mestima na kojima se njihove lokalne zajednice okupljaju. Snimili su ukupno 1057 razgovora i izbrojali koliko puta je neko u njima

sagovorniku rekao „hvala“. Analizirajući materijal istraživački tim je utvrdio da se ljudi zahvaljuju mnogo manje nego što možemo da pretpostavimo, makar kada je reč o članovima porodice i bliskim prijateljima. Tek oko 5,5 odsto ispitanika zahvaljivalo se nakon što si im ispunjeni zahtev ili molba. Međutim, istraživači tvrde da činjenica da se bliskim ljudima retko zahvaljujemo ne znači da sa njima imamo veću slobodu da budemo nekulturni, već je to primer osnovnog standarda reciprociteta. „Uvideli smo da su izrazi zahvalnosti u ovim okolnostima izuzetno retki, što ukazuje na to da društveni reciprocitet u svakodnevnom životu znači prećutno podrazumevanje prava i dužnosti kada je reč o međusobnoj pomoći i saradnji“, tim navodi u studiji. Jedan od razloga je, kako tvrdi Flojdom, to što smo u svakodnevnom životu motivisani da učestvujemo u zajedničkim aktivnostima sa ljudima, a one uključuju očekivane doprinose svih učesnika. Takođe smo motivisani i da ispunjavamo obaveze koje proističu iz naših društvenih uloga, a zahvalnost se izražava time što postupamo recipročno.

Istraživački tim je utvrdio da se ljudi zahvaljuju mnogo manje nego što možemo da pretpostavimo, makar kada je reč o članovima porodice i bliskim prijateljima

Danas

U saradnji sa Centrom za promociju nauke, „Danas“ predstavlja izabrane priče sa naučnopopularnog portala elementarium.cpn.rs

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1															
2										■					
3						■									
4				■							■				
5								■							■
6						■						■			
7		■							■						
8								■							■
9			■							■					
10						■							■		
11											■				
12								■							

VODORAVNO: 1. Povećati se petostruko, **2.** Savremeni književni pravac - Lugar, **3.** Ime slikarke Pleskonja - Začiniti biberom, pobiberiti, **4.** Poklič, uzvik - Žensko ime - Rimski mecena, Tit Pomponije, **5.** Ormari s policama - Reka u Sibiru, **6.** Rovati - Vrsta minerala, titanov oksid - Krljanje, hropac, hrip, **7.** Oznaka za zapad - Sitan orah - Na neki način, **8.** Otpadnici, izdajnici - Treptanje, treperenje - Oznaka za tonu, **9.** Lič-na zamenica - Mesto na Fruškoj gori - Naliv-petro, **10.** Orijentalno žensko ime - Oličenje božanstva u hinduizmu - Jedinica električnog otpora, **11.** Isticati se, padati u oči - Žitelj ostrva uz Englesku, **12.** Grad u Peruu - Prodavci ikona.

USPRAVNO: 1. Takmičenje univerziteta, **2.** Uviti u pelene - Umor, **3.** Onaj koji oživljava uspomene - Naziv, **4.** Ime pesnika Ujevica - Svinjče utovljeno žirom, **5.** Vrsta morske ribe (mn.) - Mesto kod Kraljeva, **6.** Neophodan začim - Kikiriki - In partibus (skr.), **7.** Tmurno vreme - Stara japanska prestonica, **8.** Počasna titula kod starih Jevreja - Sva imovina preduzeća, **9.** Pounija-čeni vernik - Disati u snu uz hrapav šum, **10.** Čas (skr.) - Južno voće (mn.) - Grčevit trzaj mišića, **11.** Uzvik za teranje živine - Odsustvo zaraznih klica (med.) - Simbol kiseonika, **12.** Mladi Turci - Ime glumice Denev, **13.** Oponašati - Simbol radijuma, **14.** Pisac satira - Reka u Francuskoj,

pritoka Loare, **15.** Ime fudbalera Kantone - Ljudi novog pokolenja u odnosu prema starome, nasled.

REŠENJE IZ PROŠLOG BROJA VODORAVNO: Zatarabljavati se, dlačice, sr-bizam, ram, zagata, mala, amaro, anonsa, on, Vu, omotač, princ, knjaz, čitati, sai, oazi-ce, okorak, p, š, anonim, Kameno, oil, kabi-na, Azov, trepuše, Ita Rina, rijal, rivalitet, asanacija, sniti.